

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. De veritate requisita in juramento assertorio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

De Iuramento Assertorio.

Ex omnibus supradictis divisionibus Iuramenti, Assertorium, Promissorium, Judiciale propria sunt exequantur in sequentibus indigent tractatione: cetera enim in hunc dicitur, & dicendis opportunam, quanta satis est, explicatio enunciantur.

1. De veritate requisita in Iuramento Assertorio.

Nis perjurus, certum te moraliter esse oportet de veritate, quam iuras. Quare si de illa dubitas, vel non facta sufficienti ad veritatem indagandam, diligenti, tamen eam ut certam iuras, mortaliter peccas, quia censuris iurare falsum, ut ex se constat. Illud contra, quia censuris iurare falsum, ut ex se constat. Illud contra, quia censuris iurare falsum, ut ex se constat.

Sed in quo consistit ea certitudo moralis? Dico, cum ea possit considerari vel ex parte iurantis, vel ex parte rei iurate, facilius explicari, si de his separatim breviter disputemus.

Certitudo ex parte iurantis.

1. Id sufficienter habetur, si res, de qua profertur iuramentum, secundum modum, & sensum humanum sumpta, sic se habeat, ut profertur, v. g. si quis iuret se laicis hoc manē comedisse, se vidisse statuari maris dream lacream, se scire Petrum esse iracundum, &c. non est necesse, ut laicissimum fuerit convivium, marmor verē lacream, Petrum quocunque momento irasci solere: sed satis est, iuxta consuetudinem civitatis, opipare comedisse, marmor ad lactis candorem accedere, Petrum identidem exardescere; id enim est moraliter laicum, lacream, iracundum, &c.

Hinc non est condemnandus Parochus, si testificetur suum Clericum frequentasse toto anno Ecclesiam, cum tamen per majorem solum anni partem divinis Officiis assistit; id enim est moraliter toto anno frequentasse. Idem dic de scholasticis, si testificentur aliquem ex suis scholas simili modo frequentasse. Excepi, nisi forte Vniversitatis, vel Ecclesie constitutione requirant annum mathematicum: tunc enim non de re morali, sed de re, pro ut animum se habet, iurandum est.

1. Excusavi olim Sacerdotem iurantem se in Parochia per Hebdomadam Majorem Confessionibus excipiendis operam dedisse, iuxta Edictum Episcopi sub excommunicatione lata sententia id precipientis, vides quam severe? Sed non iuxta Concilium Tridentinum, quod gravissimam hanc penam non adeo facile fulgorem mandum prudenter monet? excusavi autem ex prædicta doctrina, quod, licet per aliquem diem abfuerit, moraliter tamen semper adfuit, unde etiam ab excommunicatione eundem liberavi. An liberari poterit ab excommunicatione ex eo, quia officium, vel beneficium ejusmodi Sacerdos non habet, sicut in simili edicto excusatus fuisset à processionibus: ex Bar. in Conc. Trid. sess. 25. c. 23. Reg. 40. vel ex eo, quod non obtinente illo (lata sententia) ex modo fulminandi, & ex consuetudine acceptatione fratrum ecclesiarum, illa fuerit solum comminatoria, ab eodem illo iudicium. Quod si is in alia, & non in Ecclesia Parochiali, Confessiones audisset? excusarem etiam non invitus, quia jam suum munus utiliter, saltem per æquivalentes, obfisset: multo magis si id fecisset in sua Ecclesia, cui fortē serviebat; ei enim, quique servitio non censendus est Episcopus præjudicare voluisse.

4. Ad moralem item certitudinem ex parte rei iurate pertinet locutio hyperbolica: iuro Petrum infinitis pollere divitiis, à me infinito amore te diligere, innumerales esse tuos æmulos, &c. ut enim veritate non carant hæc iuramenta, satis est divitiis, anorem, æmu-

los, aliquo tandem modo excedere: id enim est prædicta esse talia humano more, & moraliter.

5. Atque hæc, ut semel dicam, locum etiam habent in iuramento promissorio, ut si tibi promittam infinitas gratias acturum, si mater iuret filium rixantem se occisurum, vel caput fracturum; si vir Vrbani, ut honorem alium præveniat, inter se primum non egressurum ex janua, &c. Ad holum enim veritatem satis, superque est extraordinaria quædam gratitudo; Punio filij qualiscunque; Animus qualis qualis non egrediendi: si quidem hæc dumtaxat per illa verba intelliguntur.

Certitudo moralis ex parte iurantis.

6. Hæc tunc adde ex Sanchez, mox citando, cum iurans iuxta ac iurat, rem se habere, prudenter putat, & non levis conjectura ductus, sed certa, verisimili, aut probabili.

Profecto illud (verisimili, aut probabili) explicatio, quæ indiget licet enim ad prudenter, & sine peccato operandum, satis sit probabilitas bonæ actionis: at ad iurandum, non quælibet probabilitas, sed ea, quæ ad certitudinem moralem faciendam perveniat, necessaria est. Explico. Probabile est, v. g. Sacerdotem Religiosum aliàs consuetum quotidie celebrare, hoc manē celebrasse: possum ergo sine culpa mendacij, & prudenter affirmare eum Missæ Sacrificium hoc manē obtulisse: at non possum id ipsum iurare, quia licet probabile sit, non est tamen certum; quod si accedat dictum alicujus viri fide digni, qui mihi testatus sit vidisse illum Sacerdotem hoc manē celebrantem, possem iurare, quia tale testimonium facit rem morali, & suo modo certam. Ratio autem hujus doctrinæ est, quia ad prudenter agendum satis est certitudo, quam humana prudentia requirere solet ad iurandum requiritur, insuper etiam certitudo, quæ digna sit, cui adherere cum reverentia possit invocatio Dei in certem, id quod aliquid plus, quam quamlibet probabilitatem adesse debet convincit.

7. Illud advertit: in iudicio, & in contractibus non satis esse certitudinem moralem, quæ confurgit ex auditu cujuscunque etiam fide dignissimi, quia communiter in his non petitur, & quidem à legitima potestate, cui ex vi iustitiæ legalis, saltem posito, quod testificaris, respondere cum veritate debes non petitur, inquam, certitudo ex auditu, qui non facit semiplenam probationem, sed ex certa scientia, quæ facit. Ita Sanchez in Dec. lib. 3. c. 4. m. 13. Bon. tom. 2. d. 4. de iur. q. 1. p. 3. num. 7. & sic præcipitur c. testes 3. q. 9. Dicitur (communiter) nam quando petitur informatio, personæ, v. g. vel vitæ & famæ, vel similibus, cum non intendatur à iudice certitudo de visu, satis est certitudo moralis ex auditu, ex Sanchez ibid. si quidem metaphysica, & omnimoda de his, nec haberi, nec queri solet.

8. Atque ex his rectè Hurtadus 2.2. d. 173. sect. 15. §. 200. apud Dian. p. 5. tr. 7. de scand. res. 10. Scholasticus (inquit) solens probare cursum, ad quod eget duobus testibus, adhibere potest duos amicos, qui illum non viderunt interesse lectionibus, at satis sibi persuadent illum interfuisse at non possunt iurare se id vidisse. Hæc ille; Quæ sola approbat de Lugo 1.2. de iust. d. 39. sect. 3. n. 19. & nil amplius attendit legatur.

9. Quidam multa fide dignus testibus carebat, pro credito mille aureorum, qui à debitoribus sibi negabantur: ergo viros duos sibi per familiares convenit, rogatque, ut pro se, si quæ credito apud iudicem testificentur, sic fore, ut adversarius ad solvendum legitime compelleretur. Ij ad me confugerunt interrogaturi, an possent fidem certam habere dignissimo illi creditori, & testimonium deponere de certa scientia crediti.

10. Respondi non posse, quia tamen ejusmodi creditori integrum sit propter certum debitum, omni meliori via contra debitoris bona confingere, sibi que clam, quod suum est compensare, & insuper iurare cum æquocatione coram iudice, amicis tamen non licet testimonium certum de scientia ferre in iudicio; Iudices enim, ut modò dicebam, non petunt, an quid quis noverit, quæ